

แนวทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยในทศวรรษหน้า The Development of Thai Vocational Education and Technology for the Next Decade

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ¹

ความนำ

การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับต้น (ระดับ ปวช.) ระดับกลาง (ระดับ ปวส.) และระดับสูง (ระดับปริญญาตรีเทคโนโลยีสายปฏิบัติการ) ให้มีคุณภาพโดยเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ กลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพได้มาตรฐานและให้ตามทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีให้มีคุณภาพของประเทศไทยในปัจจุบันดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหาวิกฤตที่เกิดขึ้นซ้ำซากและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากรัฐบาลเกือบทุกยุคทุกสมัยในอดีต เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการใหม่คนแล้วคนเล่า หรือการโยกย้ายผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงศึกษาธิการคนแล้วคนเล่า โดยไม่พิจารณาถึงข้าราชการที่เป็นคนดีคนเก่ง มีความรู้ความสามารถ

และเติบโตมาตามสายงานจนมีความเชี่ยวชาญในภารกิจนั้น คนเหล่านี้ถูกโยกย้ายข้ามสายงานไปทำหน้าที่อื่นที่ไม่มีความถนัดและไม่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการทำงานซึ่งภาษาชาวบ้านเรียกว่าเอาไปแขวนไว้ไม่ให้ทำงาน จึงทำให้นโยบายในการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาของประเทศชาติไม่มีความต่อเนื่องและเปลี่ยนไปตามวิสัยทัศน์หรือความ

ปรารถนาของรัฐมนตรีบางคนและทีมที่ปรึกษาใหม่ที่เข้ามาปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ในการจัดการอาชีวศึกษาและเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายใหม่แบบลองผิดลองถูกเพราะขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยไม่ค่อยจะรับฟังปัญหาและข้อจำกัดในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเท่าที่ควร จึงส่งผลให้นโยบายและแผนงานที่วางรากฐานไว้เดิมต้องเปลี่ยนแปลงใหม่ตามความต้องการของผู้มีอำนาจสูงสุดคนใหม่ทุกคน โดยไม่มีใครกล้าท้วงติงเพราะความเกรงกลัวการถูกโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่การงานอันเนื่องมาจากการไม่สนองนโยบายใหม่และความปรารถนาใหม่ที่เป็นเพียงความฝันแบบนั่งเทียนพิจารณา

ดังนั้น นักการเมืองมืออาชีพและนักบริหารอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีที่ดี จึงต้องมีความเข้าใจความหมายของคำว่า “วิสัยทัศน์” ในการบริหารสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี ให้ถูกต้องว่า เป็นสภาพที่ตนเองปรารถนาหรือตั้งเป้าหมายในการทำงานให้สำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้ในอนาคต โดยมีการกำหนดนโยบายเป้าหมาย กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงานของโครงการซึ่งมีตัวชี้วัดที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษานั้น โดยต้องมีความพยายามที่จะขับเคลื่อนและผลักดันทุกวิถีทางให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริงด้วยการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพมาปฏิบัติภารกิจนั้นอย่างต่อเนื่องและมีระบบการติดตามประเมินผลการ

¹ อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ทำงานทุกระยะจึงอาจกล่าวได้ว่านักการเมืองและนักบริหารอาชีพศึกษาค้นคว้ามีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ ก็กำหนดอนาคตให้เป็นปัจจุบันในการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศชาติได้ถูกต้อง แต่ถ้าผู้บริหารอาชีวศึกษาค้นคว้าไม่มีวิสัยทัศน์มีความฝันมึน ๆ แล้ง ๆ และชอบนั่งเทียนลองผิดลองถูกไปวัน ๆ ก็จะส่งผลลัพธ์ทำให้ “ปัจจุบันมากำหนดอนาคตในการจัดการอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีของชาติ” ซึ่งจะทำให้ประสบความล้มเหลวในระยะเวลานานสั้นและสร้างความเสียหายให้กับการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ

ปัญหาการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

ภาวะเศรษฐกิจไทยที่ชะลอตัวอย่างรวดเร็วในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เป็นผลมาจากภาวะวิกฤตของเศรษฐกิจโลกส่งผลให้การส่งออกสินค้าลดลง การลงทุนของนักธุรกิจชาวไทยและต่างประเทศลดลง ทำให้สถานประกอบการปิดกิจการหรือลดกำลังการผลิตสินค้าลงจนส่งผลกระทบต่อปัญหาการว่างงาน อีกทั้งรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศลดลงอย่างมากเป็นประวัติการณ์ เพราะนอกเหนือจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกแล้วยังมีวิกฤตความขัดแย้งทางความคิดเห็นการเมืองและสังคมภายในประเทศเข้ามาซ้ำเติมทำให้การจัดเก็บภาษีไม่สามารถบรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นปัญหาอีกหลายประการ เช่น ความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจไม่ดีเท่าที่ควร เพราะต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำเพื่อความอยู่รอดของตนเอง จนทำให้ประเทศชาติถูกซ้ำเติมโดยนักธุรกิจไทยบางคนที่มีมองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติ จนทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม นอกจากนี้ ระบบการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมผลิตและบริการ

ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพได้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1. ข้อจำกัดของงบประมาณการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีซึ่งเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติจึงทำให้ไม่สามารถจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับความจริงก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2. การเคลื่อนย้ายของบุคลากร ซึ่งเป็นครูช่างและวิศวกรจากสถานศึกษาสู่สถานประกอบการและการไม่ได้รับการบรรจุให้เป็นครูประจำการ ก่อให้เกิดความขาดแคลนครูผู้สอน ที่มีความรู้ความสามารถ ทำให้การผลิตกำลังคนในระดับช่างฝีมือ ช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยีสายปฏิบัติการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไม่เพียงพอ

3. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในบางระดับ และบางประเภทวิชาล้าสมัย ยังไม่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความจริงก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

4. การผลิตกำลังคนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาบ่อนให้กับภาค อุตสาหกรรมยังขาดข้อมูลความต้องการกำลังคนจากระบบเศรษฐกิจอย่างชัดเจน จึงไม่สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงกับความต้องการในระยะยาวและไม่คุ้มค่าในการลงทุนทางการศึกษา

5. ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนากำลังคนในภาพรวมของประเทศ มีผลให้การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีเป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

6. ปัจจุบันนี้คุณภาพและสมรรถนะของกำลังคนและขีดความสามารถแข่งขันของประเทศไทยอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำ ในภาคการผลิตต่าง ๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรมสาขานำและอุตสาหกรรมเกษตร รวมทั้งธุรกิจบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากคุณภาพคนที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ดังนั้นรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้อง

หันมาให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนากำลังคน
อาชีวศึกษาในสาขาอุตสาหกรรม พณิชยกรรม
เกษตรกรรม คหกรรม และศิลปกรรมที่มีความรู้ความ
ชำนาญ และประสบการณ์การทำงานก่อนสำเร็จ
การศึกษาโดยร่วมมือกับกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตและ
บริการอย่างจริงจัง

7. ระบบการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม
วิชาชีพของประเทศยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ใช้หรือสถาน
ประกอบการ และเน้นการให้วุฒิบัตรมากกว่าที่จะ
คำนึงถึงสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้จริง ซึ่งสถาน
ประกอบการต้องจัดฝึกอบรมให้ผู้เริ่มแรกทำงานอีก
ประมาณ 3-6 เดือนก่อนบรรจุเป็นพนักงานประจำการ
สรุปโดยรวมกำลังแรงงานไทยยังมีความรู้และทักษะ
รวมทั้งคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานที่ค่อนข้าง
ต่ำ ซึ่งล้วนแต่ไม่ส่งผลดีต่อการเพิ่มขีดความสามารถใน
การแข่งขันทางธุรกิจกับนานาชาติได้อย่างยั่งยืน

8. ประเทศไทยใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา
นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน และการพัฒนา
เทคโนโลยีเพื่อสังคมต่ำมาก ส่งผลให้เกิดจะไม่มีการ
คิดค้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่เพื่อเอื้อประโยชน์
ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตให้เป็นไปตาม
นโยบายของรัฐที่ไม่ต้องการให้นำเข้าเทคโนโลยีจาก
ต่างประเทศมากเกินไป จนทำให้ขาดดุลการค้ามหาศาล
ในปัจจุบัน

9. ประเทศไทยยังขาดการกำหนดมาตรฐานของ
ชาติเกี่ยวกับอาชีพและวิชาชีพที่จะเป็นกรอบการพัฒนา
สมรรถนะของคนไทยเข้าสู่มาตรฐานสากล และขาด
กรอบแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเพื่อ
ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของตลาดแรงงานและเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา
และเศรษฐกิจของประเทศ

10. การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของไทย
ยังขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ และกลุ่มอาชีพ
ต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย
และแผนการจัดการเรียนการสอน และการติดตาม
ประเมินผลให้บรรลุตามเป้าหมาย

11. การจัดการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของ
ประเทศไทยต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทฤษฎีและ
เชี่ยวชาญภาคปฏิบัติ การร่วมมือกับสถานประกอบการ
ถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะเอื้อให้การจัดการอาชีวศึกษา
และเทคโนโลยีแนวใหม่ได้สอดคล้องกับความต้องการ
ของตลาดแรงงาน ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องเร่งส่งเสริมให้
ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์
เป้าหมาย ความต้องการพัฒนาหลักสูตร การฝึกงาน
และการประเมินสมรรถนะของผู้ฝึกอบรม โดยมี
สิ่งจูงใจในด้านการลดหย่อนภาษีเงินได้หรือการยกเว้น
สิทธิประโยชน์ และสิ่งเกื้อกูลอย่างอื่นตอบแทนเพื่อ
ให้เกิดความร่วมมือในการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ
ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

แนวทางการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและ เทคโนโลยีของไทยในทศวรรษหน้า

พื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศไทยยังต้องพึ่งพา
ภาคอุตสาหกรรมการผลิตและภาคบริการมากขึ้นใน
ขณะที่การขยายตัวในภาคเกษตรกรรมลดลง ทั้งในด้าน
พื้นที่ทำการเกษตรและจำนวนเกษตรกร ซึ่งเคลื่อนย้าย
เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากยิ่งขึ้น เป็นผลทำ
ให้เกิดปัญหาแรงงานที่มีคุณภาพในภาคอุตสาหกรรม
การผลิตและบริการ ซึ่งเป็นภาระที่รัฐต้องฝึกฝนทักษะ
อาชีพในสาขาที่มีความต้องการ ขณะเดียวกันภาค
เกษตรกรรมก็ต้องเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมเกษตรหรือ
เทคโนโลยีการเกษตรที่สร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการส่งออก
โดยรับภาระการผลิตอาหารเพื่อการบริโภค
ภายในประเทศ และเพื่อการส่งออกโดยเน้นด้าน
คุณภาพและมาตรฐานการผลิต จนเป็นสาเหตุให้เกิด
การขาดแคลนกำลังคนที่มีคุณภาพในอุตสาหกรรม
เกษตรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์
เกษตรที่ต้องอาศัยเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัยมา
ดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการแข่งขันใน
ตลาดโลก

แนวทางการจัดการศึกษาและฝึกอบรมด้าน
อาชีวศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนากำลังคนให้มี
คุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของสถาน
ประกอบการและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนได้นั้น

รัฐบาลควรจะเหลียวหลังมาวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกที่ผิดพลาดมาในอดีตที่ผ่านมาเพื่อปฏิรูปการอาชีวศึกษาของประเทศใหม่ให้เป็นรูปธรรม โดยเน้นการผลิตและพัฒนาครูผู้สอนและผู้เรียนที่มีคุณภาพในระดับที่สามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้หรือเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดย่อม (SMEs) มากกว่าให้ไปเป็นลูกจ้างตลอดชีวิต ดังนั้นรูปแบบการจัดการระบบการเรียนการสอนและการสร้างหลักสูตรจึงต้องปฏิรูปเสียใหม่ให้เน้นด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งการบริหารจัดการธุรกิจขนาดย่อม โดยให้ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ใช้ได้มีส่วนร่วมในการผลิตและพัฒนากำลังคนตามคุณลักษณะที่ต้องการ หลังจากนั้นจึงมาสร้างวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีให้ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ในอนาคต

สำหรับการดำเนินการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์) นั้น คณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษา 19 แห่งในพื้นที่พัฒนากลุ่มจังหวัดซึ่งอยู่ในความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการฯ ฝ่ายกฎหมายไปร่างกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องเสร็จแล้วเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี ส่วนการวางแผนเปิดสอนระดับปริญญาตรีนั้นสถาบันอาชีวศึกษาแต่ละแห่งต้องมีความพร้อมด้านทรัพยากรการศึกษา เช่น ครูผู้สอน เครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษา ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา 19 สถาบันของรัฐบาลนั้นก็เพื่อการกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาจากส่วนกลางไปยังภูมิภาคต่าง ๆ และระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษา ร่วมกันในกลุ่มจังหวัด ใครมีความเชี่ยวชาญเรื่องใดให้เคลื่อนย้ายบุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น ขอ ยืม แลก เปลี่ยน กัน ได้ ในระยะทาง 300 กม. หรือระยะเวลาเดินทางประมาณ 4-5 ชั่วโมง เพื่อความรวดเร็วตามเกณฑ์และความเหมาะสมเพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา และสถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาด้วยกันเอง และเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษา และต้องมีความพร้อมก่อน มิใช่เป็นการจัดตั้ง

19 สถาบัน เพื่อเปิดสอนระดับปริญญาตรี เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจะมีบางสถาบันที่ยังไม่พร้อมเปิดปริญญาตรีจะทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ จึงต้องเข้าใจให้ตรงกันว่า เป็นการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการกระจายอำนาจการบริหารงานจากส่วนกลางให้มีความคล่องตัว และการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่าในการจัดการอาชีวศึกษาในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปัจจุบัน มิใช่เพื่อให้มีตำแหน่ง นายกสภา อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ครู-อาจารย์มาก ๆ ซึ่งจะทำการเพิ่มงบประมาณบุคลากรโดยไม่จำเป็น ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเปิดสถาบันอาชีวศึกษาตามความพร้อมและความจำเป็นก่อน และต้องพิจารณาถึงความต้องการของตลาดแรงงานโดยให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ซึ่งต้องการจะกระจายอำนาจการบริหาร และ การใช้ ทรัพยากร ร่วม กัน อย่าง คุ้มค่า ใน ภาวะ วิกฤต เศรษฐกิจ ใน ปัจจุบัน และ ต้องการ ให้ ภาค เอกชน ได้ มี ส่วน ร่วม ใน การ จัด การ อา ชิว ศึกษา เพื่อ ผลิต และ พัฒนา กำลัง คน ที่ มี คุณ ภาพ ป้อน ตลาด แรง งาน

นอกจากนี้ นโยบายและกรอบในการเปิดหลักสูตรอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีจะต้องไม่เปิดระดับปริญญาตรีโดยรับนักเรียนจบ ปวช. เข้ามาเรียนหลักสูตร 4 ปี ซึ่งจะทำให้การผลิตแรงงานระดับกลาง (ช่างเทคนิค ระดับ ปวส.) ขาดหายไป และมีไม่เพียงพอที่จะป้อนให้สถานประกอบการ จะมีแต่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเท่านั้นซึ่งยังผลิตอยู่แต่ก็จะไม่เพียงพอ จึงควรเปิดหลักสูตรปริญญาตรีเทคโนโลยีสายปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสำหรับกำลังคนระดับกลาง (ช่างเทคนิค) ให้มาศึกษาต่อยอด 2-3 ปี เท่านั้น และเป็นนโยบายที่ต้องพิจารณากันให้ชัดเจนว่าหลักสูตรของอาชีวศึกษาจะต้องเน้นปฏิบัติ มิฉะนั้นกรรมการร่างหลักสูตรอาจทำออกมาเป็น 4 ปีทั้งหมด ซึ่งจะทำให้การผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศขาดแคลนกำลังคนระดับกลางได้ เพราะจะไปเรียนต่อระดับปริญญาตรีกันหมดโดยไม่ออกมาทำงาน ดังนั้น ผู้ที่จะเข้ามาเรียนปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการได้นั้นจะต้องมีเกณฑ์ จบมาจาก ระดับ ปวส. หรือเป็นหลักสูตร 2+2 ปี รับจากผู้จบ ปวช. มาเรียน ปวส. 2 ปี และรับ ปวส. มาเรียน ป.ตรี อีก 2 ปี

สำหรับการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาตรีเทคโนโลยีสายปฏิบัติการรอบค้ำ ควรจะรับเฉพาะช่างเทคนิคหรือผู้ที่จบ ปวส. ที่มีประสบการณ์การทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี เข้ามาเรียนภาคค่ำเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญเฉพาะด้าน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องไม่ทำให้เกิดความเสี่ยงในการผลิตกำลังคนที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานประกอบการ เพราะแรงงานระดับกลางหรือช่างเทคนิคขาดแคลนมากในขณะนี้ สถาบันอาชีวศึกษาจึงไม่ควรเปิดปริญญาตรี 4 ปีแบบมหาวิทยาลัยทั่วไปทำอยู่ และต้องผลิตนักเทคโนโลยีสายปฏิบัติการที่มีคุณภาพเพื่อไปเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการของสถานประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ดังนั้น การใช้คนงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์การศึกษาควรจะคำนึงการประหยัด คุ่มค่า เพราะรัฐบาลกำลังมีปัญหาเรื่องการเงินต้องกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินทั้งภายในและภายนอกประเทศ การเปิดการสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีนั้น ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและรัฐบาลเพื่อไม่ให้เกิด การเรียนการสอนซ้ำซ้อนกับมหาวิทยาลัย หรือผิดวัตถุประสงค์ที่ต้องการเปิดสอนระดับปริญญาตรีสายปฏิบัติการที่มีความชำนาญเฉพาะทาง และควรจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของสหกิจศึกษา (Co-operative Education) หรือระบบเรียนในโรงงานทั้งหลักสูตร (In-Plant Training) ทั้งนี้รัฐบาลต้องเข้าร่วมกับภาคเอกชนขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพทั้งสถานศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน การวางแผนพัฒนาครู-อาจารย์และบุคลากรอาชีวศึกษาต้องรีบทำอย่างต่อเนื่อง ต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่บัดนี้ มิฉะนั้นอาจจะเกิดการขาดแคลนครูที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เฉพาะทางที่จะสอนด้านเทคโนโลยีเฉพาะทางในระดับช่างเทคนิคและนักเทคโนโลยี ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา 19 แห่ง แบ่งตามเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดซึ่งจะไปตามมติของคณะรัฐมนตรีในการแบ่งกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศในภาพรวม

ความสรุป [1]

การจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษาของประเทศจะต้องให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2552 – 2559) ตามนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาพื้นที่ 19 กลุ่มจังหวัด โดยต้องมีความร่วมมือกับสถานประกอบการ รวมทั้งการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับต้น (ปวช. 3 ปี) ระดับกลาง (ปวส. 2 ปี) และระดับเทคโนโลยีเฉพาะทาง (ปริญญาตรี 2-3 ปี) ให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงและใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน

การบริหารอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังคนด้านอุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมบริการ และอุตสาหกรรมเกษตรให้บรรลุผลตามนโยบายของรัฐบาลได้นั้น รัฐบาลควรจะมียุทธวิธีในการวางแผนกำลังคนทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สามารถผลิตทรัพยากรกำลังคนที่มีคุณภาพได้เพียงพอกับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นเพราะประเทศไทยยังขาดการวางแผน ทั้งแผนรุก และแผนรับในด้านความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวางแผนและพัฒนากำลังคน จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวิศวกร และช่างอุตสาหกรรมในระดับช่างฝีมือและ ช่างเทคนิคในบางสาขาวิชาชีพ ดังนั้น สถาบันอาชีวศึกษาที่จะตั้งขึ้นมาใหม่ 19 สถาบัน จึงน่าจะมีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการในภูมิภาคต่าง ๆ นอกจากนี้รัฐบาลจะต้องรีบดำเนินการแก้ปัญหาสมองไหลของบุคลากรที่เป็นครูช่างที่มีคุณภาพ มีวุฒิด้านวิศวกรรมศาสตร์ และครุศาสตร์อุตสาหกรรมที่ลาออกจากราชการไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเพราะไม่มีตำแหน่งบรรจุเป็นจำนวนมากในปัจจุบันด้วยการหามาตรการแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน สำหรับปัญหาการขาดแคลนช่างอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพในบางสาขานั้น รัฐบาลจะต้องกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของแต่ละแผนให้ชัดเจน และต้องเป็นแผนงานที่มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้รัฐจะต้องสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตช่าง

อุตสาหกรรมและ นักเทคโนโลยีให้เพียงพอและเหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผลกระทบต่อระบบการพัฒนาอุตสาหกรรมสาขา นำ อุตสาหกรรมเกษตร และ อุตสาหกรรมบริการของประเทศ โดยรัฐต้องปรับนโยบายการบริหารระบบอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศภายใต้นโยบายการฝึกกำลังของทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ 19 กลุ่มจังหวัดอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งปรับกลยุทธ์โดยใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวนำในการผลิต และให้ความสำคัญด้านการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยวิธีให้การศึกษาและฝึกอบรมเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างต่อเนื่อง อนึ่ง แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2552 – 2559) ได้มีกรอบนโยบายในการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (19 กลุ่มจังหวัด) และเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ รวมทั้งให้สถานศึกษาในกลุ่มจังหวัดได้ใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อความคุ้มค่าในการลงทุนทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของประเทศ นอกจากนี้เทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรให้มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถส่งออกได้นั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ

การขับเคลื่อนประเทศไทยเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจชุมชนเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจได้นั้น ประเทศไทยจะต้องกำหนดกลยุทธ์และปัจจัยหลักในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาคนและระบบต้องควบคู่กันไป และที่สำคัญจำเป็นต้องมีกำลังคนที่มีคุณภาพและสมรรถนะสูงที่จะยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ สร้าง และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งสามารถปรับตัวได้รวดเร็วทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศ.ดร.ธีรวุฒิ บุญยโสภณ “แนวทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยในทศวรรษหน้า” นำเสนอในที่ประชุมวิชาการ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 2 “Engineering and Technical Education” วันที่ 10 กรกฎาคม 2552 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ